

Xavier Ribas

Penjar la roba en un penjador penjat. La dimensió desconeguda de Premià de Mar.

Text publicat a David Bestué, Andrea Valdés (eds), *La Línea Sin Fin*, Barcelona, 2014

En algun moment dels darrers cinquanta anys, a la casa de Pere Cisa a Premià de Mar se la va anomenar Can Burra, i així és com se la coneix avui. Això va ser, però, anys abans que el palauet d'estil neoclàssic, residència de l'empresari tèxtil i terratinent premianenc, es convertís en una mena d'enclau marginal enmig del nou eixample obrer de Premià de Mar, construït sense gaire miraments per les autoritats i els poders fàctics del poble a partir dels anys seixanta en terrenys agrícoles de pagesos i propietaris locals i de cases senyorials de "gent de Barcelona".

Premià de Mar és un poble ben lleig del Maresme, que acumula uns quants despropòsits d'àmbit urbanístic, com poden ser, per exemple, el port esportiu, l'estació de tren, el passeig de la platja, o els parterres dels carrers peatonals del nucli antic. A més, Premià de Mar té el desafortunat privilegi d'haver rebutjat per la oposició dels veïns el que hauria estat la primera mesquita construïda de la Catalunya contemporània, al mateix temps que consentia l'obertura de tres bars de legionaris decorats amb insígnies militars i franquistes, dos dels quals difunts no fa gaire, sembla que de mort natural. Juntament amb l'extravagància urbanística de Can Burra, aquests particularismes locals es podrien convertir en un eix contraturístic d'una altra identitat local, alternativa o complementària als populars desembarcament pirata i poble pescador de la festa major, el primer dels quals és una invenció recent, i el darrer un record llunyà. Els primers passos en aquesta direcció s'han fet recentment amb la realització el passat mes de juliol de la primera ruta urbana denominada 'La dimensió desconeguda', incitada per Àngel Pagès, un premianenc de tota la vida, musicòleg, ciclista i agitador de la resistència cultural i política local, amb una important activitat bloguera i al carrer (Penya Bogarde, Premià de Marx, La dimensió desconeguda, Fora de joc...), blogs i activitats indispensables per a conèixer l'estat d'ànim d'aquest poble malferit.

Quan Can Burra era encara una 'casa de senyors' rodejada d'horts i de jardins, i els carrers de Doctor Fleming, Jacint Verdaguer i Enric Granados van quedar traçats en el nou pla urbanístic municipal, Dolors Cisa, filla de Pere Cisa, possiblement d'acord amb la seva germana Antonia, va prendre la decisió d'urbanitzar la propietat familiar fins ben bé a tocar de la casa, literalment, de manera que aquesta quedés perfectament integrada –penitència, venjança o testimoni d'una família burgesa vinguda a menys– a la trama de carrers estrets i de blocs de pisos petits i mal fets del nou eixample de la immigració de Premià de Mar. Un solapament original i únic de dos móns contraposats, el de l'hereu arrelat al lloc a partir del privilegi i de la propietat, i el dels nouvinguts. Altres propietaris veïns de Can Burra, hereus de pagesos locals com els Masriera a la banda de Barcelona i els Fontanills a la banda de Mataró, es van deixar portar més alegrement pel creixement urbanístic que revaloritzava les seves propietats familiars: els Masriera van enderrocar el mas i els horts per contruir-hi pisos. Al mas de Can Fontanills, en canvi, encara hi viuen els avis i conserva una mica de jardí al davant enfrontat a una rengla de xalets adossats amb garatge subterrani comunitari on hi viuen els fills, mentre que al darrera de la casa, a la banda de muntanya, s'hi han construït blocs de pisos de consistència diversa.

Can Burra, però, més que un simple anacronisme o una curiositat, és un exemple viu de la deconstrucció i la reactivació del món històric de la masia i de l'hereu, que supera una versió reprimida de la identitat nacional a partir de l'afirmació d'una dimensió veritablement transformadora i integradora. Del jardí i dels horts de Can Burra "on la gent del poble anava els diumenges a retratar-se", només en resta un espai reduït i irregular, enrajolat i formigonat, d'accés als voltants de la casa, d'una mitjana de no gaire més de tres metres d'ample, delimitat per les parets mitjaneres o amb finestres dels blocs de pisos que l'envolten. Aquest espai cashbalitzat dóna accés als diferents habitatges en què la casa durant quaranta anys ha estat trossejada, aparentment d'una manera anàrquica, amb portes, finestres i escales practicades a les parets exteriors de les bandes de mar i de muntanya, obertures i accessos a una serie d'espais-cova que penetren la casa fins a topar-se amb les parets i les portes interiors, ara tapiades, de les estances originals, una dotzena d'espais-budell, atapaïts i foscos –un rubicub en negatiu– de micro vivendes lumpen de lloguer. A la façana del carrer Fleming un volum afegit de planta baixa que arriba fins a la línia de carrer fa de local comercial on anteriorment s'hi allotjaren una sabateria i una botiga de llums, i on avui hi ha un supermercat de primers auxilis "obert a totes hores", regentat per una família xinesa. Can Burra és un edifici-termita foradat per les quatre bandes, "un buit legal" –diu un resident que hi ha viscut desde que hi va néixer fa trenta-nou anys– gestionat per les Finques Campos del carrer Jacint Verdaguer, on la secretària ens diu, treient-se un pes de sobre, que ni el director de les finques ni la propietària de Can Burra ens podran atendre "perquè estan de vacances".

El nom de Can Burra segurament deriva del magatzem de recollida de borres que Pere Cisa tenia al final del carrer Unió, tocant a la plaça de la Foneria. La borra és un material pilós de rebuig que resulta del procés de fabricació de fibres tèxtils, i que es feia servir per fer manyocs i draps per netejar màquines industrials, en la fabricació de buates, i per encoixinar.

